

SİYER ATÖLYESİ TEBLİĞLER KİTABI
(2011-2012)

Meridyen Kitaplığı - 4

Sonpeygamber.info Siyer Atölyesi 3-4

Türkiye’de Popüler Siyer Çalışmaları ve Türkiye’de Çocuklara Yönelik Siyer Çalışmaları

ISBN: 978-605-89377-9-6

© Bu kitapta yer alan makalelerin yayım hakları Meridyen Destek Derneği’ne aittir. İçeriğin tamamı veya bir bölümü izinsiz olarak herhangi bir yolla çoğaltılamaz, dijital ortamlarda paylaşımına açılmaz.

Kapak: Kenan Özcan
Sayfa Düzeni: Çiğdem Dilbaz
Birinci Basım: Nisan 2013 - İstanbul

Bu kitap, 16-17 Nisan 2011 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirilen “Türkiye’de Popüler Siyer Çalışmaları” ve 21-22 Nisan 2012 tarihlerinde yine İstanbul’da gerçekleştirilen “Türkiye’de Çocuklara Yönelik Siyer Çalışmaları” konulu “Sonpeygamber.info Siyer Atölyesi” toplantılarında sunulan bildirilerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Meridyen Destek Derneği
Mimar Sinan Mah. Dr. Fahri Atabey Cad. No: 5
34672 Üsküdar – İstanbul
0216 310 30 39
www.meridyendernegi.org
meridyen@meridyendernegi.org

Sonpeygamber.info
www.sonpeygamber.info
info@sonpeygamber.info

Baskı ve Cilt
Seçil Ofset
100. Yıl Mahallesi Massit Matbaacılar Sitesi
4. Cadde No: 77 Bağcılar – İstanbul
0212 629 06 15

Siyer Atölyesi 2011:
Türkiye'de Popüler Siyer Çalışmaları

Siyer Atölyesi 2012:
Türkiye'de Çocuklara Yönelik Siyer Çalışmaları

Tebliğler Kitabı

GÖRSEL MEDYADA SİYER

Adem Apak¹

Tarih boyunca Hz. Muhammed (sav)'in insanlığa tanıtılması gayesiyle muhtelif coğrafya, kültür ve dönemlerde farklı tasavvurlar ve sunumlar geliştirilmiş, bu konuda muazzam bir literatür meydana getirilmiştir. Öyle ki dünyada Hz. Peygamber kadar hakkında eser yazılmış başka bir insan yoktur. Bu tür çalışmalar günümüzde de artarak devam etmektedir. Zira Rasûlullah (sav)'ın hayatını anlama ve onu örnek alma ihtiyacı hiçbir zaman sona ermeyecektir. Zamanın ve şartların değişmesiyle birlikte insanların anlayışları ve dünya görüşleri de farklılık arz ettiği için, bu değişimleri doğru olarak algılamak suretiyle asrımız insanına Allah Rasûlü (sav)'nü örnek sunulabilecek bir anlayışla tanıtmak Müslüman aydınların öncelikli görevidir.

Günümüzde teknolojik imkânların gelişmesiyle birlikte, matbu yayınların yanı sıra medya organları kanalıyla da Hz. Peygamber'in ve onun öğretilerinin önce Müslümanlar, daha sonra da bütün insanlığa sunulma imkânı doğmuştur. Bilhassa Ramazan ayı başta olmak üzere bazı özel gün ve gecelerde görsel medyada bu konuda pek çok program sunumu gerçekleştirilmektedir. Bazen de haftanın belli günlerinde yayınlanan ve ilahiyatçıların sundukları dinî muhtevalı programların içeriğinde Hz. Peygamber'e dair doğ-

---

1 Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

rudan veya dolaylı bilgi ve anekdotların aktırıldığına şahit olunmaktadır. Bu tebliğde bahsi geçen televizyon kanallarında sunulan konulardan özellikle siyerle ilgili bahisler hakkında öncelikli olarak vâkıa tespiti yapılacak, ardından da bu bahisteki teklifler üzerinde durulacaktır.

Öncelikli olarak ifade etmek gerekir ki, günümüzde televizyonlar kâr amaçlı yayın yapan ticarî müesseselerdir. Dolayısıyla onların öncelikli hedefi, halka doğru ve faydalı bilgi vermek yerine daha fazla seyirci çekebilmektir. Hatta televizyonların, kanal sahiplerinin ekonomik ve ticarî çıkarlarını korumak amacıyla kurulup işletildikleri, şirket ve şirketlerin menfaatlerini kamunun menfaatinin önüne aldıkları, televizyonların iktidar savaşlarında silah olarak kullanıldığı şeklinde tespitler yapılmakta, iddialar ileri sürülmektedir. Bütün bu düşüncelerden yola çıkılarak toplum içinde televizyonların faydalarından daha çok, zararları gündeme gelmekte, bu bağlamda çocuklar ve gençlerin televizyonun zararlarından nasıl korunacağına dair konular gündeme gelmektedir. Televizyonlarla ilgili bu hususlar, sadece ülkemizle ilgili olmayıp, global düzeyde de tartışılmaktadır.

Ticarî kaygularla kurulmuş ve reyting esasına göre yayın stratejisi belirleyen ulusal televizyon kanalları, daha çok izlenebilmek uğruna seyircilerin dikkatlerini çekebilmek, rakipleri durumundaki televizyonlardan farklı olduklarını ortaya koyabilmek ve kendilerince orijinal sunumlar yapabilmek için tabiatıyla bilinenlerden çok farklı olanı, aykırı, hatta marjinal olanı öne çıkarmak ihtiyacı hissederler. Bazen de izleyicileri şaşkırtıcı, hatta "şok edici" bilgi ve görüntüler sunarlar. Zira reyting denen sihirli güç bunu zorunlu kılmaktadır. Nitekim sadece reyting ölçümlerinde -bu ölçümlerin ne kadar gerçeği yansıttığı ayrı bir konu olmakla birlikte- beklenebileceği ileri sürülerek nice nitelikli program, film, dizi yayından kaldırılırken, buna karşılık, sanatsal değeri düşük, toplumsal yararı tartışmalı pek çok yapım daha uzun süre ekranları işgal etmektedir. Çünkü televizyonlara göre reyting her şeydir. Nitekim yıllardır televizyonda dinî konularda programlar yapan bir hocamız, meselenin içinde olan bir kişi sıfatıyla bu hususu "Televizyonun kendine has hususiyetleri var. Bir defa günümüzde televizyonlar reyting üzerine kurulmuş durumda. Yani yaptığı programın bir

getirisi varsa, o sayede pastadan pay alabiliyorsa, size o kadar yer veriliyor” sözleriyle dile getirmektedir. Buradan yola çıkarak hoca, dini programlarda asla reyting ölçümünün olmamasının, hatta bunun yasak olmasının gereğini dile getirmektedir. Çünkü reytingi esas alan yapımcıların seyirci çekebilmek adına salt hissiyatı öne çıkararak “gözyaşlı” sunum talep ettiklerini, dinin sahih bilgileri yerine menkıbe ve hikayeler anlatılmasını istediklerini ifade ediyor. Bu sebeple hocaların bu ve benzeri talepler ihtiva eden programlardan kaçınmaları ve ancak kendilerinin belirledikleri prensip ve kurallar çerçevesinde televizyona çıkmalarını tavsiye ediyor.²

Burada görsel medya ile ilgili olarak yaptığımız değerlendirmeler, bilhassa popüler yayın yapan ve reyting esaslı çalışan kâr amaçlı medya organlarıyla alâkalıdır. Bu televizyonların yanı sıra büyük medya gruplarının ticarî kaygı gütmeden finanse ettikleri kültür ve sanat kanalları da vardır. Benzer şekilde bir kamu kurumu olan TRT’nin de farklı kanallarında benzer hassasiyetlerini gözettiğini de biliyoruz. Ancak bu ikincilerde salt sanat ve edebiyat kaygılarıyla hazırlanmış ve reyting esasına dikkate almayan programların yapılmış olması, bizim burada genel anlamda görsel medya ile ilgili temel tespitlerimizi geçersiz kılmaz.

Görsel medya ile alâkalı olarak yapmış olduğumuz tespitlerden sonra tebliğimizin esas konusu olan görsel medyada siyer konusuna geçmeden önce, bununla doğrudan bağlantılı olarak “görsel medyada din” bahsini gündeme almak gerekir. Çünkü her şeyden önce din konusunu, bu atölyenin ana temasını oluşturan Hz. Peygamber’in sîretinden ayırmak mümkün değildir. Ayrıca görsel medyada din ile doğrudan alâkalı yapılan programlarda siyer bahislerine sık sık temas edilmekte, konular açıklanmak ve örneklenmek için Hz. Peygamber’in hayatına sık sık atıflar yapılmaktadır. Bu hususta kanaatimizce üzerinde durulması gereken iki husus, dinî programların tamamındaki veya müstakil olarak siyer sunumlarındaki bilgilerin hangi bağlamda anlatıldığı, ikincisi ise bu bilgilerin sıhhat derecesidir.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla ulusal kanallarda gösterilen dinî içerikli programlarda siyer konularının aktarımı, Hz. Peygamber’i

2 “Mustafa Karataş’la röportaj,” *Şefkat Dergisi*, Mart 2011, s. 12-14.

bütün yönleriyle tanıtmak yerine, sadece belli hususiyetlerini, onun içinde yer aldığı belli hadiseleri gündeme getirmek şeklinde seçme- ci bir takdim şeklindedir. Üstelik aktarılan konuların ortak tarafı; daha çok duygusal ağırlıklı, insanları düşünmek yerine doğrudan ağlamaya çağıran, ajite edici özelliklerinin ağır basmasıdır. Örnek- lendirmek gerekirse, siyer mevzuunda eğer Risâletin Mekke döne- mi ile ilgili anlatımlar yapılacaksa özellikle "işkence" tabiri ve etra- fında gerçekleşen tasvirler ön plana çıkar. Hz. Peygamber'in müş- riklerden gördüğü işkence gündeme getirilince de, bunun zirve ör- neği olarak da namaz kılması esnasında üzerine kesilmiş bir hayva- nın iç organlarının konulması zikredilir. İlk Müslümanlarla ilgili bir bahis açıldığında ise mutlaka Bilal-i Habeşî'ye yapılanlar, Yâsir ailesine reva görülen fizikî baskılar özellikle dramatik bir şekilde aktarılır. Medine dönemi ile ilgili bilgiler verilirken sürekli bir şe- kilde ele alınan favori konular ise Uhud'da Hz. Hamza'nın şehit edilmesi ve ardında cesedine yapılan muamele ile Hendek savaşı hazırlıkları esnasında başta Hz. Peygamber başta olmak üzere bü- tün Müslümanları çektikleri yokluk ve sıkıntılar, bilhassa bu esna- da açlıktan karınlarına taş bağlanması hadisesidir. Dikkat edildi- ğinde burada zikredilen hadiselerin ortak noktası, insanların salt duygularını ve acıma hislerini hedef alan, onları ajite eden, netice- de anlama değil, ağlatma hedefli sunumlar olmasıdır. Hâlbuki Müslümanların Hz. Peygamber için ağlamak yerine, onu anlamaya daha çok ihtiyaçları vardır. Hatta insanların Peygamber için değil kendi halleri için ağlamaları daha anlamlı ve öğreticidir, denilebi- lir. Televizyonlarda niçin his-yoğun konuların tercih edildiği soru- sunun cevabı ise açıktır: Reyting. Bu cevabı hem televizyonlarda bu faaliyetlerin içinde olanlardan, hem de ortalama izleyiciden duy- mak mümkündür.

Görsel medyada seçilerek sunulan siyer konularının aktarımın- da verilen bilgilerin sıhhat durumu da üzerinde düşünülmesi gere- ken diğer mühim meseledir. Her şeyden önce şunu ifade etmek ge- rekir ki, genel anlamda siyer konulu yazılmış olan kitaplardaki bil- gilerin sıhhati hususunda, başka bir ifadeyle kitaplarda sağlam ri- vayetlerin kullanılıp kullanılmadığı noktasında büyük tereddütler mevcuttur. Buna siyer konusunda ehil olmayan, siyerin esas ve ana kaynaklarından habersiz kişilerin siyer yazmaları da eklendiğinde,

durum daha da içinden çıkılmaz hale gelir. Kabul etmek gerekir ki, siyer sahasındaki bu problem, zamanımızın meselesi olmayıp daha eskilere dayanmaktadır. Çeşitli sebeplerle, Allah Rasûlü (sav)'nün insanlara takdimi konusu, insanların ilgi ve alakasını çekme adına, ilmî bakış açısından salt edebî anlayışa terk edilmiş görünmektedir. Bunun doğal sonucu olarak yazarlar ve özellikle de şairler -birçoğu samimi gayretlerle de olsa- tarihte yaşamış olan ve temel kaynakların bize tanıttığı gerçek Peygamber yerine, his ve sezgilerinin çoşkusunu etkisinde kendi hayallerinde canlandırdıkları Peygamber'i takdim etmişlerdir. Onların eserlerinde aktarmış oldukları bilgilerin Kur'ân'ın tarif ettiği Peygamber kimliğine ve tarihî gerçeklere uyup uymadığı, ayrıca sağlam kaynaklarca desteklenip desteklenmediği hususu umumiyetle ikinci planda kalmıştır. Ortalama Müslümanlar da, zamanla Peygamber tasavvurlarını şair ve yazarların tasvirleriyle şekillendirmişlerdir. Bu tasvirler gün geçtikçe siyer malzemesinin en çok rağbet gören kısmını teşkil etmiştir.

Günümüzde görsel medyada dinî programlara gelince, buralarda sunulan programlardaki siyer bilgileri içerisinde de çok miktarda siyere sonradan eklenmiş hilaf-ı hakikat rivayetler bulunmaktadır. Üstelik reyting kaygısı mevzuya gayrisahih malumatın girişini daha da körüklemektedir. Sunulan rivayetlerin büyük kısmı, mucize ve benzeri olağanüstü hadiseler formunda karşımıza çıkar. Kabul etmek gerekir ki, bu durumda hayatının her anı mucizelerle bezeli olan bir Peygamber'in ortalama insanlar için örnek olma özelliği tamamen ortadan kalkacaktır. Netice olarak da sunulan programlardaki siyer anlatımında sık sık dile getirilen, Hz. Peygamber'i (sav) tanımak, anlamak ve örnek alma hedefi tamamen devre dışı kalmış, Allah Rasûlü (sav) sanki bir efsane kişilik ve halk kahramanı olarak takdim edilmiştir ki bu anlayışla onun gönderiliş gayesi olan "en mükemmel örnek" ve "Alemlere rahmet" oluşu misyonu geçersiz hale gelmiş olur.

Tebliğimizin tespitler kısmında sonuç olarak ifade etmek gerekirse, görsel medyada siyer sunumu, seçme konular çerçevesinde genelde izleyici kazanma, reyting elde etme hedefli olduğu için, -bir kısmı iyi niyetle de yapılmış olsa- Hz. Peygamber'in tanıtımında katkı sağlamak bir yana, menfî neticeler ortaya çıkarmaktadır. Bu durumda popüler kanallarda bu konunun işlenmesinin faydalı

v  uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak bu olumsuz durumu telafi için, televizyonun işlevinin tamamen ink arı yerine alternatif önerilerin getirilmesi de gerekir. Kanaatimizce siyer ile ilgili sunumların reyting kaygularıyla yayın yapan popüler televizyonlar yerine, seyirci endiŐesi taŐımayan kültür kanallarında yayınlanması teŐvik edilmelidir. Bu programlarda da seÇme yaparak siyerin sadece belli bölümlerini sunmak yerine bir bütün halinde aktarılması, Hz. Peygamber ve öğretisinin doğru anlaşılması açısından son derece önemlidir. Tabii ki bu programların sadece "ilahiyatçı" kisvesiyle tanınan kişilerin değil, hatta İsl m tarihi hocalarının değil, bilhassa siyer konularında araŐtırmalar yapmış, ana kaynaklara vakıf uzman kiŐiler tarafından yapılması, bu gerçekleŐmezse en azından onların danıŐmanlıĐı ve murakabesi altında yürütülmesi esas olmalıdır.

Sonpeygamber.info'nun, kanaatimizce görsel medyada sahih bir siyer sunumu yapılmasına öncülük yapması mümkündür. Nitelikli bir siyer programının -siyer dersleri veya seminerleri baŐlıĐı altında- bir siyer uzmanının sınıf veya seminer Őartlarında Hz. Peygamber'in (sav) hayatı ve daveti konularını bir bütün halinde takdim etmesi mümkündür. Buna alternatif olarak siyer alanında eser vermiŐ iki veya  c akademisyen veya uzman hocanın karŐılıklı olarak sohbet ederek siyer konularını tartışmalı ve müzakereli takdim etmeleri kamerayla kaydedilip teknik imkanların elverdiğince Sonpeygamber.info'nun sitesinde gerek canlı, gerekse banttan yayınlanması uygun olur. Yine bu ve benzeri programlar hazırlandıktan sonra Sonpeygamber.info koordinesinde belli televizyonlarda yayınlanması da sağlanabilir. Őayet Sonpeygamber.info buna öncülük ederse, muhtemeldir ki, özellikle kültür-sanat yayınlarını esas alan televizyon kanalları bu tür çalışmalar yapmaya ilgi duyacaklar ve alternatif olarak daha yeni ve nitelikli siyer programları hazırlığına yöneleceklerdir..

SunduĐumuz tebliğin, bu hususların tartıŐılmasına vesile olacalığı ve daha orijinal ve ufuk açıcı görüŐ ve tekliflere zemin teşkil edeceğini  mit ediyorum.